LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ, GRYBŲ RŪŠIŲ IR BENDRIJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2001 m. gruodžio 11 d. Nr. IX-637
Vilnius

(Žin., 1997, Nr. 108-2727)

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymo nauja redakcija

Pakeisti Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymą ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ, GRYBŲ RŪŠIŲ IR BENDRIJŲ ĮSTATYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir objektas

1. Šis Įstatymas reglamentuoja saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų bei jų buveinių, radaviečių ir augaviečių apsaugą, pagrindinius šių rūšių ir bendrijų išsaugojimo bei gausinimo reikalavimus.

2. Įstatymo objektas – Lietuvos Respublikos teritorijoje gyvenantys, augantys ar migracijų metu aptinkami, taip pat per Lietuvos Respublikos teritoriją vežami gyvūnai, augalai ir grybai tų rūšių, kurios tarptautinių sutarčių bei Europos Sąjungos direktyvų priedų pagrindu įrašytos į Lietuvos Respublikos teisės aktais tvirtinamus sąrašus.

2 straipsnis. Pagrindinės Įstatymo sąvokos

1. Augavietė – vieno ar kito organizmo, populiacijos ar bendrijos natūrali gyvavimo vieta.

2. Buveinės apsaugos reglamentas – nustatyta tvarka parengtas dokumentas, reglamentuojantis buveinių būklės palaikymo, apsaugos bei tvarkymo reikalavimus.

3. Europos Bendrijos svarbos rūšys – nykstančios, pažeidžiamos, retos ar endeminės rūšys, esančios Europos Bendrijos valstybių ir Lietuvos Respublikos teritorijoje.

4. Individas – kiekvienas savarankiškai egzistuojantis organizmas, išskyrus žmogų.

5. Ypač saugomos rūšys – nykstančių, lengvai pažeidžiamų, retų bei endeminių gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, kurių būklei palaikyti turi būti parengti ir įgyvendinti rūšių apsaugos projektai.

6. Lietuvos raudonoji knyga (toliau – Raudonoji knyga) – retų ir nykstančių gyvūnų, augalų ir grybų rūšių bei jų bendrijų sąrašas, taip pat informacija apie šių rūšių ir bendrijų retumą, joms gresiantį išnykimo pavojų, rūšių ir jų populiacijų, bendrijų, radaviečių ir augaviečių būklę Lietuvoje ir priemones joms išsaugoti.

7. Natūrali buveinė (toliau – buveinė) – specifiniais abiotiniais ir biotiniais požymiais pasižyminti aplinka, kurioje rūšis gyvena bet kurio savo biologinio ciklo etapo metu.

8. Radavietė – vieta, plotas, kur aptinkami (pastebimi) saugomų rūšių individai ar bendrijos.

9. Raudonosios knygos komisija – visuomeniniais pagrindais veikiantis kolegialus organas. Mokslo ir mokymo institucijų teikimu komisiją formuoja ir tvirtina Aplinkos ministerija iš mokslo ir mokymo institucijų atstovų bei Aplinkos ministerijos darbuotojų.

10. Reintrodukcija – gyvūnų, augalų ar grybų rūšies, kuri Lietuvoje išnykusi, pakartotinis įvežimas į Lietuvą ir išplatinimas turint tikslą ją vėl įkurdinti gamtoje.

11. Rūšies apsaugos būklė – tokia būklė, kai rūšį veikiantys veiksniai gali turėti ilgalaikį poveikį jos populiacijų paplitimui ir gausumui.

12. Rūšies buveinė – specifiniais abiotiniais ir biotiniais veiksniais pasižyminti aplinka, kurioje rūšis gyvena bet kuriuo savo biologinio ciklo etapu.

13. Rūšių apsaugos projektas – ypač saugomų rūšių, jų radaviečių bei augaviečių apsaugos priemonių visuma, įteisinta Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

14. Saugomos rūšys ir bendrijos – Lietuvos Respublikos teritorijoje, jos kontinentiniame šelfe ir Lietuvos Respublikos ekonominėje zonoje Baltijos jūroje natūraliai gyvenančių (besiveisiančių) ar augančių gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, jų bendrijos, kurios yra pažeidžiamos, nykstančios, retos bei endeminės ir kurioms gresia išnykimas. Tai rūšys ir bendrijos, kurios šio Įstatymo nustatyta tvarka yra įrašytos į Ypač saugomų rūšių sąrašą, Raudonąją knygą ar į Europos Bendrijos svarbos rūšių sąrašą. Rūšies sąvoka apima ir žemesnio rango taksonominius vienetus.

15. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinės apsaugos reglamentas – Aplinkos ministerijos patvirtintas dokumentas, nustatantis buveinės priežiūros, tvarkymo, naudojimo bei apsaugos sąlygas.

3 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos principai

1. Saugomų rūšių ir bendrijų apsauga organizuojama laikantis šių pagrindinių principų:

1) absoliučios apsaugos – kai saugomi visi rūšies individai (jų populiacijos), visos buveinės, radavietės ir augavietės;

2) reprezentatyvios apsaugos – kai saugomos labiausiai rūšį ar bendriją reprezentuojančios buveinės, radavietės ir augavietės;

3) teritorinės apsaugos – kai saugomi individai, rūšys (populiacijos), bendrijos, jų buveinės, radavietės ir augavietės saugomose teritorijose, įsteigtose Saugomų teritorijų įstatymo ar kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Ypač saugomoms rūšims saugoti turi būti parengiami rūšių apsaugos projektai. Juos tvirtina Aplinkos ministerija.

4 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos priemonės

Saugomų rūšių ir bendrijų apsauga užtikrinama:

1) saugant visus retų rūšių individus (jų populiacijas) bei visas jų buveines, radavietes ir augavietes;

2) saugant retas rūšis ar bendrijas labiausiai reprezentuojančias buveines, radavietes ir augavietes;

3) kontroliuojant saugomų rūšių naudojimą, paėmimą iš gamtos, prekybą;

4) steigiant saugomas teritorijas;

5) veisiant saugomas rūšis nelaisvėje ir dėl populiacijų palaikymo grąžinant į laisvę;

6) ugdant visuomenės supratimą ir sukuriant informavimo apie retų rūšių būklę sistemą;

7) tiriant saugomų rūšių ir bendrijų būklę bei vykdant biologinę stebėseną (monitoringą);

8) dėl saugomų rūšių apsaugos prisijungiant prie tarptautinių sutarčių ir įgyvendinant jų reikalavimus.

ANTRASIS SKIRSNIS
SAUGOMŲ RŪŠIŲ APSAUGOS STATUSAS

5 straipsnis. Raudonoji knyga

1. Raudonosios knygos sąrašus mokslo institucijų bei visuomenės iniciatyva sudaro Raudonosios knygos komisija ir tvirtina Aplinkos ministerija.

2. Raudonoji knyga skelbiama turint šiuos tikslus:

1) informuoti visuomenę apie saugomas rūšis bei bendrijas ir jų būklę;

2) kaupti informaciją, padedančią vykdyti šių rūšių apsaugą;

3) koordinuoti bei derinti rūšių apsaugos veiksmus tarptautiniu mastu;

4) užtikrinti rūšių ir bendrijų bei jų būklės tyrimus;

5) užtikrinti šių rūšių būklės stebėseną (monitoringą).

3. Raudonosios knygos komisija kasmet peržiūri Raudonosios knygos sąrašus.

4. Raudonoji knyga leidžiama ne rečiau kaip kas 10 metų.

6 straipsnis. Ypač saugomos rūšys

1. Ypač saugomų rūšių sąrašą, vadovaudamasi Raudonosios knygos sąrašu, sudaro Raudonosios knygos komisija ir tvirtina Aplinkos ministerija.

2. Ypač saugomų rūšių sąrašą kiekvienais metais peržiūri Raudonosios knygos komisija.

3. Ypač saugomoms rūšims apsaugoti Raudonosios knygos komisijos siūlymu Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka rengiami rūšių apsaugos projektai.

4. Teritorijos, įsteigtos ypač saugomų rūšių gyvūnams, augalams bei grybams apsaugoti, yra rezervatinės ir joms taikomas valstybinių rezervatų apsaugos režimas. Išimtys gali būti taikomos, jeigu tai numatyta rūšių apsaugos projektuose.

7 straipsnis. Europos Bendrijos svarbos rūšys

1. Europos Bendrijos svarbos rūšių sąrašus sudaro ir tvirtina Aplinkos ministerija, atsižvelgdama į Europos Bendrijos teisės aktus bei tarptautines sutartis.

2. Europos Bendrijos svarbos rūšys Aplinkos ministerijos sprendimu, atsižvelgiant į Raudonosios knygos komisijos rekomendacijas, gali būti įrašytos į Ypač saugomų rūšių bei Raudonosios knygos sąrašus.

8 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų duomenų bazė

Informacija apie retas ir nykstančias rūšis bei bendrijas (radavietės, jų gausumas ir kitimas, populiacijų būklė, bendrijų sudėtis) kaupiama ir duomenų bazės sudaromos šias sritis įgaliotose koordinuoti Vyriausybės institucijose.

9 straipsnis. Informacijos apie saugomas rūšis ir bendrijas teikimas

1. Informacija apie ypač saugomų rūšių radavietes saugoma Aplinkos ministerijoje ir visuomenei neteikiama. Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka ši informacija naudojama rengiant bei įgyvendinant rūšių apsaugos projektus bei buveinių apsaugos reglamentus, taip pat atliekant kitus Aplinkos ministerijos koordinuojamus darbus.

2. Informacija apie ypač saugomų rūšių bendrąją būklę, taip pat apie Raudonosios knygos, Europos Bendrijos svarbos rūšių būklę gali būti skelbiama, jeigu tai neprieštarauja aplinkosaugos reikalavimams ir nepažeidžia rūšių bei bendrijų apsaugos principų.

3. Informacija teikiama vadovaujantis Vyriausybės nustatyta Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarka.

TREČIASIS SKIRSNIS
SAUGOMŲ RŪŠIŲ IR BENDRIJŲ APSAUGOS REGLAMENTAVIMAS BEI KONTROLĖ

10 straipsnis. Juridinių ir fizinių asmenų pareigos užtikrinant saugomų rūšių ir bendrijų apsaugą

Juridiniai ir fiziniai asmenys, kurių žemėje, priklausančioje jiems nuosavybės, naudojimo ar pasitikėjimo teise, yra saugomų rūšių bei bendrijų buveinių, radaviečių, augaviečių, privalo laikytis šių reikalavimų:

1) užtikrinti palankias saugomų rūšių ir bendrijų gyvavimo sąlygas;

2) garantuoti saugomų rūšių ir bendrijų apsaugą, jų radaviečių ir augaviečių tinkamą priežiūrą;

3) užtikrinti, kad saugomas objektas būtų prieinamas naudoti mokslinio tyrimo, švietimo ir kitiems su šio objekto tyrimu bei apsauga susijusiems tikslams;

4) vykdyti kitus įstatymų reikalavimus.

11 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinių, radaviečių bei augaviečių apsauga

1. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinės, radavietės bei augavietės saugomos jas tinkamai prižiūrint, tvarkant bei naudojant. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinių, radaviečių bei augaviečių priežiūra turi garantuoti jų subalansuotą funkcionavimą, saugomų rūšių ir bendrijų būklės stabilumą.

2. Saugomų rūšių ir bendrijų radavietėms taikomi šie apsaugos ir naudojimo režimai:

1) rezervatų – ūkinė veikla draudžiama;

2) riboto naudojimo – leidžiama ribota ūkinė veikla;

3) atkuriančiojo naudojimo, skatinančio ir užtikrinančio saugomų rūšių egzistavimą.

3. Konkretūs saugomų rūšių ir bendrijų radaviečių ir augaviečių apsaugos reikalavimai nustatomi buveinių apsaugos reglamentuose, o ypač saugomų rūšių – rūšių apsaugos projektuose.

12 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinės apsaugos reglamentas ir rūšių apsaugos projektai

1. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinės apsaugos reglamente nurodomi svarbiausi duomenys: jos gamtinė charakteristika, teritorijos ribos, saugomos rūšies (bendrijos) būklės įvertinimas, apsaugos reikalavimai.

2. Saugomų rūšių ir bendrijų buveinės apsaugos reglamentą rengia ir tvirtina Aplinkos ministerija.

3. Žemės savininkai, naudotojai, kurių teritorijoje yra saugomų rūšių ir bendrijų, privalo laikytis apsaugos reglamentuose bei ypač saugomų rūšių apsaugos projektuose nustatytų reikalavimų.

13 straipsnis. Saugomų teritorijų steigimas saugomoms rūšims ir bendrijoms išsaugoti

Saugomoms rūšims ir bendrijoms, jų buveinėms, radavietėms bei augavietėms išsaugoti pagal Saugomų teritorijų įstatymą steigiamos saugomos teritorijos.

14 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos priemonės teritorijų bei ūkinės veiklos planavimo dokumentuose

Rengiamuose Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentuose, taip pat ūkinės veiklos planavimo dokumentuose, jeigu planuojamose teritorijose yra saugomų ar ypač saugomų rūšių ir bendrijų buveinių, turi būti numatytos šių buveinių išsaugojimo priemonės.

15 straipsnis. Objektų, priklausančių saugomoms rūšims ir bendrijoms, įsigijimo mokslo, mokymo, kolekcijų papildymo bei kitiems tikslams tvarka

Saugomų rūšių gyvūnų, augalų ir grybų įsigijimo ar naudojimo mokslo, mokymo ir švietimo reikmėms bei muziejų kolekcijoms papildyti tvarką nustato Aplinkos ministerija.

16 straipsnis. Reintrodukcija, saugomų rūšių perkėlimas, išvežimas, komercinis naudojimas

1. Lietuvoje natūraliai gyvenusias (augusias) ir išnykusias rūšis reintrodukuoti leidžiama tik tais atvejais, jeigu tai nekelia pavojaus ekosistemų stabilumui, rūšių ir bendrijų saugumui ir jeigu yra parengti rūšių reintrodukcijos projektai, kuriuose įvertintos rūšies perspektyvos bei galimas jų poveikis kitoms rūšims, jų populiacijoms ir buveinėms.

2. Savavališkai perkelti saugomų rūšių gyvūnus, augalus ir grybus iš vienos vietos į kitą Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat juos išvežti iš Lietuvos Respublikos draudžiama.

3. Saugomų rūšių reintrodukcijos, perkėlimo iš vienos vietos į kitą bei išvežimo iš Lietuvos Respublikos tvarką nustato ir kontroliuoja Aplinkos ministerija.

4. Komercinį saugomų rūšių naudojimą reglamentuoja Aplinkos ministerijos priimti teisės aktai.

17 straipsnis. Priemonių saugomų rūšių ir bendrijų apsaugai užtikrinti finansavimas

Saugomų rūšių ir bendrijų radaviečių ir augaviečių saugojimo ir priežiūros darbai, saugomų rūšių ir bendrijų mokslinio tyrimo, radaviečių inventorizavimo, duomenų bazių ir valstybinio registro sudarymo bei tvarkymo, Raudonosios knygos sudarymo ir leidimo, projektų radavietėms tvarkyti ir išsaugoti rengimo bei įgyvendinimo ir kiti specialūs darbai, žemės (miško) savininkų, naudotojų patirtų nuostolių, susijusių su saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos organizavimu, kompensavimas, valstybei priklausančių radaviečių priežiūros ir saugojimo darbai finansuojami iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos bei kitų programų lėšų.

KETVIRTASIS SKIRSNIS
VALSTYBINĖS KONTROLĖS VYKDYMAS IR ATSAKOMYBĖ UŽ ŠIO ĮSTATYMO REIKALAVIMŲ PAŽEIDIMUS

18 straipsnis. Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos valstybinės kontrolės vykdymas

Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos valstybinę kontrolę bei šio Įstatymo reikalavimų vykdymo kontrolę vykdo Aplinkos ministerija ir kitos Vyriausybės įgaliotos institucijos.

19 straipsnis. Teisinė atsakomybė

Šio Įstatymo reikalavimus pažeidę juridiniai ir fiziniai asmenys atsako pagal įstatymus.

20 straipsnis. Žalos, padarytos naikinant ar žalojant saugomas rūšis ir bendrijas bei jų buveines, radavietes ir augavietes, apskaičiavimas ir atlyginimas

1. Saugomas rūšis ir bendrijas bei jų buveines, radavietes ir augavietes naikinti ar pažeisti draudžiama. Juridiniai ar fiziniai asmenys, neteisėta veika padarę žalos saugomam objektui, privalo atlyginti visus nuostolius arba, esant galimybei, atkurti objekto būklę.

2. Nuostolių skaičiavimo metodikas ir tarifus nuostolių dydžiui apskaičiuoti tvirtina Vyriausybė.

PENKTASIS SKIRSNIS
TARPTAUTINĖS SUTARTYS

21 straipsnis. Tarptautinės sutartys, reglamentuojančios saugomų rūšių ir bendrijų apsaugą

1. Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos reikalavimai turi atitikti Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis retų ir nykstančių rūšių bei bendrijų apsaugos klausimais.

2. Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytas kitoks retų ir nykstančių rūšių bei bendrijų apsaugos reglamentas, negu nustatyta šiame Įstatyme, taikomos tarptautinių sutarčių nuostatos.“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS